

Rok 1989 očima StB - za zrušení povinné vojenské služby

31.7.2024 - Milan Bárta | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

StB vypracovávala podrobné plány na rozbití opozičních skupin. Výsledky ovšem většinou neodpovídaly předpokladům (ABS, Informace o bezpečnostní situaci v problematice vnitřního protivníka, cíle a hlavní úkoly služební činnosti na rok 1989, 5. 8. 1988)

V roce 1989 se opoziční hnutí v Československu výrazně aktivizovala, třebaže jejich početní stav a vliv na společnost zůstávaly stále omezené. Koncem června Státní bezpečnost zaznamenala zvýšené aktivity především Nezávislého mírového sdružení (celý název byl Nezávislé mírové sdružení – iniciativa za demilitarizaci společnosti), které vzniklo o rok dříve, v dubnu 1988. Prostřednictvím letáků Nezávislé mírové sdružení svolávalo na konec měsíce července manifestaci na náměstí Míru (lidově Mírák) v Praze.

„Účastníci shromáždění se přibližně po hodině rozešli, což policii ukolébalo.“

„Vzhledem k možnému ohrožení klidu a veřejného pořádku“ monitorovala v podvečer 31. července 1989 **Veřejná bezpečnost** prostor a perlustrovala (kontrolovala totožnost) vybrané osoby. Na náměstí se shromáždilo několik desítek lidí, kteří vyjadřovali podporu vězněným odpíračům základní vojenské služby a požadovali uzákonění náhradní civilní služby. Perlustrováno bylo asi třicet účastníků manifestace, většinou mladých lidí do 30 let. Tři z nich, kteří měli na klopě trikolóru, byli předvedeni na služebnu k podání vysvětlení. Následovala domluva a propuštění na svobodu. Účastníci shromáždění se přibližně po hodině rozešli, což policii ukolébalo. Následně se totiž někteří z účastníků objevili na Karlově mostě ve společnosti západoněmecké televizní stanice ARD, kde podepisovali prohlášení na podporu odpíračů vojenské služby, adresované prezidentu republiky a Federálnímu shromáždění ČSSR. Po příjezdu příslušníků **Veřejné bezpečnosti** se pokojně rozešli.

Státní bezpečnost „provokativní veřejnou akci“ pokládala za počátek protestů k výročí srpnové okupace z roku 1968. V ten samý den ministr vnitra **František Kyncl** vydal rozkaz vyhlašující mimořádná bezpečnostní opatření na období od 15. do 23. srpna 1989.

Státní bezpečnost bedlivě monitorovala vznik opozičních skupin. O ustavení Nezávislého mírovém sdružení byla brzy podrobně informována (ABS, Denní informace Správy StB ze dne 30. 5. 1988) / František Kyncl zastával funkci federálního ministra vnitra od října 1988, zodpovídal tak za akce proti opozici. V říjnu 1993 byl Vyšším vojenským soudem v Táboře odsouzen k trestu tří let odnětí svobody za zneužití pravomoci veřejného činitele

Každá zpravodajská služba představuje důležitý zdroj informací. Také ministerstvo vnitra v komunistickém Československu – především prostřednictvím státobezpečnostních složek – podávalo stranickým i státním (v tomto pořadí) funkcionářům informace, které nemohli získat jinými cestami. V podstatě šlo o informování o potenciálních nebezpečích jak zpoza hranic, tak uvnitř státu, i o jakýsi monitoring veřejného mínění. K tomu, aby mohly být zpracovávány souhrnné zprávy, musel být v rámci resortu vybudován informační systém, který by zpracovával informace postupně od nejnižších organizačních složek po centrálu a zpět. Hlavní zdroj informací o situaci v Československu přicházel ze Státní bezpečnosti, a to prostřednictvím analytického odboru II. správy Sboru národní bezpečnosti (SNB). Ten soustřeďoval poznatky získané na centrální i regionální úrovni vlastní operativní činností, tajným sledováním, nasazováním operativní techniky a zejména prostřednictvím tajných spolupracovníků. Na počátku roku 1989 byly každodenně zpracovávány tzv. denní informace, shrnující nejdůležitější události ze státobezpečnostního hlediska.

Související:

- První díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – Lidové milice do zbraně!
- Druhý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – brutální zákroky a 1400 zadržených
- Třetí díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – výbuch v Ústí nad Labem
- Čtvrtý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – soud s Václavem Havlem
- Pátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – výhrůžky bombami
- Šestý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – únos letadla
- Sedmý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – zpráva o bezpečnostní situaci ČSSR
- Osmý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – zásah proti Čs. helsinskému výboru
- Devátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – oslavy 1. máje
- Desátý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – neúspěšný únos letadla
- Jedenáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – Václav Havel na koncertě Joan Baezové
- Dvanáctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – petice Několik vět
- Třináctý díl seriálu Rok 1989 očima Státní bezpečnosti – nálady ve společnosti

<https://www.ustrcr.cz/rok-1989-ocima-stb-demonstrace-proti-povinne-vojenske-sluzbe>